

Szellemes parlament

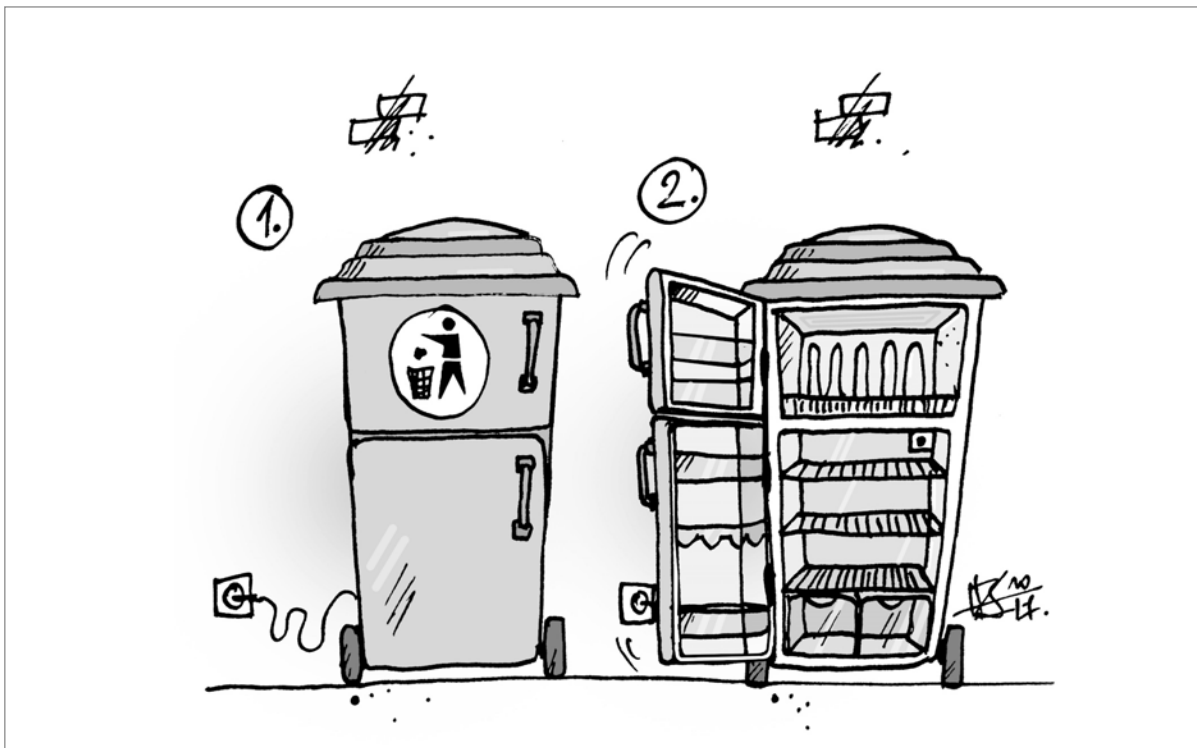
PÁVA ADORJÁN

Újabb hitelrontó példát szolgáltat a bukaresti törvényhozás: hiába lépett hatályba az élelmiszer-pazarlás visszaszorítását célzó jogszabály, alkalmazási módszertan hiányában olyan, mintha nem is lenne. Sajnos egyre több szellemtörvény kísért a parlamentben – érthetetlen, hogy a romániai jogrend miért ad lehetőséget fantomintézkedések meghozatalára, ugyanakkor felháborító, hogy a honatyák szívesen élnek vele, és előszeretettel kreálnak alkalmazhatatlan törvényeket.

Persze rendszerint olyan jogszabályokról van szó, amelyek kifelé jól mutatnak, azonban a háttérből semmi perc alatt kiszipolyozzák a mindent átszövő politikai-gazdasági érdekek. Az élelmiszer-pazarlást visszaszorítani hivatott törvénytervezetet még tavaly októberben fogadta el a parlament, és féléves határidőt szabtak arra, hogy az illetékesek kidolgozzák az alkalmazási módszertant. Csakhogy ez nem történt meg.

Nem történt meg, mert Romániában dübörög a gazdaság, húzó ágazata pedig a fogyasztás. Mert mi csak mostanában nyertünk felvételt abba az elit körbe, amelyben a nyugati társadalmak már hosszú évtizedek óta dőzsölnek. Immár nálunk is generációk nőttek fel rózsaszín reklámokon, végsőkéig küzdve a környezetük által diktált trendversenyben. A felesleges javak és szolgáltatások tárháza kimeríthetetlen, az önmegvalósítást mindezek halmozásában kiélő vásárló étvágya pedig csillapíthatatlan. A fogyasztói piac csúcspontot dönt, ugyanis már velünk is sikerült elfelejtenni, valójában mire is van szükségünk, és hol az a pont, amikor azt kell mondani: ennyi elég.

Ma már Romániában is évente több millió tonna élelmiszert dobnak a szemétkorba. Mert túl sok volt és megromlott, vagy csak megbarnult. Természetesen élen járnak ebben a nagy bevásárlóközpontok – ezt a pazarlást szeretné csökkenteni az említett törvény, amely arra kötelezné a hipermarketeket, hogy három nappal az élelmiszerek szavatossági idejének lejártá előtt adják át azokat a rászorulókat támogató szervezeteknek, vagy szinte ingyen bocsássák áruba. Igazán emberi kezdeményezés, ám a honatyák, a minisztériumok arra már nem fordítottak energiát, hogy alkalmazhatóvá tegyék az amúgy dicséretes törvényt. Ugyanez a helyzet a helyi termékeket előnyben részesítő jogszabállyal, amely hónapok óta hatályos – de csak papíron, mert túl erős a brüsszeli irodák ből, a multik toronyépületeiből fújó ellenszél. A fogyasztói társadalom fenntarthatatlanságáról, az alságos boldogságképek önpusztító hajszolásáról régóta értekeznek a nyugati világban, de ez minden bizonnyal a „megszokott” késlekedéssel válik nálunk is fajsúlyos, a közbeszédet meghatározó problémává. Addig büszkélkedünk csak az uniós szinten rekordot jelentő GDP-növekedésünkkel, amely egy adott ponton túl a bővüléssel egyenes arányú környezetrombolást jelent, azaz hosszú távon nem ad, hanem elvesz. És bizzunk választottainkban, akik – szellemelesen szólva – pazar törvényeket gyártanak.

Terrorizmus elleni egyéni harcok

FODOR JÁNOS

Az újabb robbantásos merénylet, a manchesteri koncertet követően a művészvilág és a politikum, mint ahogyan a társadalom túlnyomó része, részvétét nyilvánította a 22 elhunyt fiatal családjának, az 55 sebesült mielőbbi felépülésében reménykedve. A tragédiát követő egyetemes társadalmi együttgondolkodás megerősítve segíthet a következő lépések megtételéhez. A közvélemény ingerküszöbe láthatóan átalakulóban van, ugyanis az emberek látványosan másként reagáltak a korábbi terrorakciókhoz képest. 2001. szeptember 11-ét követően, amely nem csupán korszakhatárhoz vezethető vissza, hanem módszereiben is megváltoztatta az emberek gondolkodásmódját a terrorizmussal kapcsolatosan.

A terror, maga a fogalom nem túl régi, a francia forradalom időszakához vezethető vissza, amikor is a „nagy félelem” meghatározására használták. Azóta számos olyan példával szolgált a világtörténelem, amelyek szintén körülírhatók a szókapcsolattal: fehérterror, vörösteror, Nyilas-terror, sztálini terror stb. Ebből fakadóan a terro-

rizmus az erőszak alkalmazásának, vagy az azzal való fenyegetésnek olyan stratégiája, amelynek célja a félelemkeltés révén meghatározott politikai, ideológiai, vallási célok kikényszerítése. Elkövetői lehetnek egyéni terroristák, csoportos terrorizmus szervezett formái, vagy éppen az államterrorizmus képviselői. Az utóbbi évszázadok során sajnos mindenik fajtából bőséggel akadt példa. A „rég” terrorizmushoz képest napjainkig sok minden átalakult. Az egyéni terroristák ugyanis már nem azok a magányos anarchista-nihilista nézeteket valló magánszemélyek, akik elkeseredett merényleteket hajtanak végre valamely uralkodó, vagy állami képviselő ellen, ezzel is félelmet és zavart kelteni az általuk elnyomónak tartott rendszerben. A terrorista szervezetekre sem jellemző manapság azon szélsőbaloldali csoportok aktivitása, mint anno a Vörös Hadseg Frakció, a Vörös Brigádok, vagy az IRA, amelyek politikai-ideológiai követeléseit az 1989–90-es rendszerátalakulások követően értelmét veszítették. Módszereikben a kezdetleges pokolgépek, repülőgép-eltérítések és túszejtések mellett legfeljebb a levélbombsók okozták a legtöbb gondot. A mai terrorizmus azonban többnyire vallási, etnikai vagy szeparatista indíttatású, amelynek célja a félelem által káosz gerjesztése és globális elterjesztése. A globalizáció folyama-

tának ugyanis nem csupán az az érdemi eredménye, hogy mondjuk az ecuadori banán itthon jóval olcsóbb „tavaszi gyümölcs,” mint a szatmári eper, hanem egyfajta globalizálódó terrorizmusról is beszélhetünk. Ahogy korábban is, a terroristák katonai mértékkel mérve nem valódi ellenfelei az államnak, vagy társadalomnak, jelentőségük leginkább a politikai fenyegetésben rejlik: míg köztudottan a konvencionális katonai konfliktusokban, vagy akár fegyveres támadásokban rengetegen meghalnak, addig a terrortámadásokból már egy is átüt a közvélemény érzékenységi küszöbét. A politika legtöbb államában ezért is kiemelt ügyként kezeli a terrorizmust, megelőzésére és elemzésére, valamint ennek kommunikálására manapság egy teljes iparág alakult ki. Ezt „terrorizmusipari egységnek” hívják, amelyben együttműködik a kormányzati és magán-szektor. Remélhetőleg ennek végzős eredménye az lesz, hogy nem a sajnálatos tragédiákat gyászoljuk, hanem idővel a megghiúsított terrorakciókat ünnepeljük. A figyelmünk és gondolkodásunk megfelelő átalakítása pedig a kulcsa lehet a terrorizmus feletti egyéni győzelemnek, ha van ilyen. Ugyanis a terror-szervezetek számtalan próbálkozásai figyelem- és félelemkeltés hiányában celtalanok, így legfőképpen ezzel lehet hitelteleníteni a terrorizmus indokait.

Gumikereken

LOKODI IMRE

Sok-sok fekete kalap. Mintha úszna valamennyi a kerítés felső peremén. Akár vízre dobott kalapok úsznának lefelé valami alig látható áramlásban, és nincs akadály, hogy valamelyik is hitvány gyökéren fennakadjon. Elől a corpus, fekete kalapok felett a megfeszített, elmulasztottam megnézni, ki viszi. Máskor tudjuk, ki viszi, van arra ember, van arra vállalkozó, akinek szólni sem kell, hogy né, mert tudja a dolgát, a menet elejére áll, őt lesik a toronyból, hogy mikor húzzák meg. Na persze, ma már nem egészen így van, nem ülnek ki kölykök a torony ablakába,

ma mobilon szólnak. (A folklór nyelvében nem, csak eszközében más.) Az sem biztos, hogy kötélhez kell nyúlni, mert gombnyomásra szólal meg előbb a nagyvagy kis harang, ha úgy van.

” Mennek lefelé.

Ritka ez a pillanat, itt mifelénk gyakoribb a „máskor”, általában kis karimájú kalapok úsznak el a kerítés felső peremén. A dolgok a kalapok karimája szerint rendeződtek egyszer. A kerítések felső peremén esetleg elúsznak a miszlik, a svájci, a bézbólsapkák, sőt a rojtos sapkán sem botránkozunk meg, mert hull, mert esik az égből valami mindig. Ha szél van, fültőről átdobott nagy, szőke tincsek csapódnak a kerítés felső pereméhez, ha pedig süt, a fény szépen megül nagy, bána-

tos homlokokon, vagy ha kedve tartja, tar koponyákon csúszkál. Na de viszik, de-hogyis rúdon, hanem gumikerekű bölcsőjében. Rúdon vinni rendes, megbecsült embert visznek. Így van rendjén, a gumikerekű, mint a kezdet és a vég. Gumikerekű bölcsőjében fogant már gyermek, látam vajdó asszonyt bölcsőből eget tépdesni. Mondta Rupa, ne asszonyát, hanem a lovát nézzem; merthogy piros bojt volt a kantár sárga rézkarikájába fűzve, a szép derest esélyem sem volt megigézni. Aztán az ócskavas élet a bölcsőben megint, egy nagy ócskavas az élet. Csak változott valami, mert nem ráfoson, kóberesen, hanem gumikerekűn vándorol a haza. A putri, mint tájékozódási pont, benne mindig hangos etnomuzsikára állított elcédé. Ivott bort, pálinkát, kék szeszt, vért hányt. Lopott, a lucernásba is belekaszált, magánál biztosan kést hordott, mondják a fültőről nagy, szőke tincseket növesztő emberek. Azt is mondják, mikor

nézik a kerítés peremén úszó nagy, fekete kalapokat, hogy inkább sasfát kellene támasztani vele, mint vinni. Később tort látunk, érdekes nézni, a nép előbb földre telepszik, folyóvíz partján fényes nadragok törökülésben szívják a mély nedvét. Beszélnek sokat, egymás szavába váganak, a lécek mögül leskelődő, nagy, szőke tincseket növesztő emberek egy szavukat sem értik. Annyi biztos, megbeszél-nivaló van, bajuszkokat pálinkásüveg láto-gat, fehér kenyeret falnak rá. Gyökeret lógat a sűgő, fűzfaágon nagy, fekete kalap. Az üst alól jövő füst srégen fekszik a fűzesre, körbejárja a nagy, fekete kalapot. Öreg roma megnéz egy villanást, nézi az elúszó sárga levelet, mintha túl korai lenne. Fejére teszi a kalapot. Nem is teszi, hanem helyezi. Van úgy, hogy meg kell nézni egy haszontalan, hulló levelet. A fültövön szőke tincseket növesztő férfiak ekkor már nem leskelődnek, nincs mit bámulni egy semmi villanáson.